Мерзляк і зиму, й літо ходить у шапці-вушанці. Взимку підв'язує так, що видно лише кінчик синюшного носа, влітку ж попускає зав'язку, але вуха не підніма все одно. А як іде, то наче йому хто ноги переставляє. Тому, мабуть, завжди пасе задніх: люди попереду, а кроків десять за ними — Мерзляк.

Іде — ледве дихає, а до розмови устряне, то треба приставляти долоню до вуха, щоб щось почути. Скаже слово і вмовкне, збираючись з силами. Скаже і вмовкне.

— Страдний чоловік! — жаліє його Омельківна.

— Прикидається! — відповідає Василь сердито. Василь Мерзляка терпіти не може: той пише на нього анонімки. Іде мимо двору, наче нікуди й не дивиться — тільки під ноги, щоб не перечепитися об якусь тріску та не впасти, а видивиться те, чого й хазяїн не бачить. Й обов'язково напише. Та не куди — до району.

— Писатель! — додає з серцем Василь.

— Так то ж, може, й не він?

— Він! Його вже й спалити грозились. Думаєте, тільки на мене пише? Півхутора обписав!

Крім анонімок, ще страшенно любить Мерзляк слухати, як хтось із кимсь свариться. Як десь лайка лунає, там і шукай Мерзляка. Стоїть, шапку відгорне, долоню наставить до вуха, очі мружить від насолоди. Іноді, бува, не витрима, встряне:

— Та що ти його лаєш? Ти його кілком по голові!

Якось вибравсь до Києва. На консультацію. Направили з лікарні районної, бо Мерзляк своїх лікарів на віру не брав і вже на них не раз писав анонімки. Що не так лікують, людей до смерті доводять. Щоб оправдати дорогу, прихопив дві сотні яєць. Добрався до Бессарабки, щоб спродатися, а там якраз п'яні м'ясники, що м'ясо рубають, сварку затіяли. Над люком, що веде у підвал. Куди забиту худобу спускають. Мерзляк про все на світі й забув: підступає поближче, щоб краще чути, як міські люди сваряться. Мало не голову поміж ними встромив.

М'ясники сварились-сварились, а тоді й перейшли до бійки. Один як махонув кулачищем та й кресонув Мерзляка по голові помилково — той з яйцями в люк так і мелькнув...

Хотів написати на м'ясників, та поки вигрібся, поки обчистився од жовтків та білків — од тих забіяк уже і слід прохолов.

* * *

А колись Мерзляк ходив попереду інших. Особливо на свята. Революційні. Інших свят не визнавав.

Одягав празниковий костюм (шістдесят рублів одвалив у магазині), чіпляв дві медалі: "За победу над фашистской Германией" і "За боевые заслуги". Останню Мерзляк одержав уже після війни, коли нагороджували всіх інвалідів. Знімав портрет Сталіна, що висів на божниці в рамці дубовій (ікони давно порубав та попалив) і ніс той портрет аж до клубу, куди сходились люди на мітинг. Ставав поперед усіх перед трибуною, повернувши товариша Сталіна лицем до тієї ж трибуни, і начальство сільське, яке виступало, починало заїкатись від страху: ану ж щось ляпнеш не так!

Якось ховали голову їхнього колгоспу. Голова умів дружити з начальством районним, то йому й похорон справили по першому розряду. Сам секретар райкому приїхав, постояв у варті почесній. А як

винесли з клубу до тієї ж трибуни на траурний мітинг, то й Мерзляк тут як тут: трима портрет Сталіна, мов ікону. Сталін дивиться на тих, хто виступає, не зблимне, і Мерзляк не блимає — дивиться.

Секретар, який теж виступив, об портрет той і спіткнувся:

— Ми сьогодні прощаємося з нашим дорогим товаришем Сталіном...

Бовкнув — і язик зателіпався у роті. А народ так і охнув.

Секретар, розповідають, і до райцентру з похорону того не доїхав: перестріли браві хлопці в блакитних погонах та й припровадили прямо у в'язницю. Судили, дали двадцять п'ять років за заклик до терористичного акту супроти товариша Сталіна.

Після цього Мерзляка на хуторі стали ще більше боятись. Як з'явиться з портретом на вулиці, так усі од нього, як миші, ховаються.

І начальство сільське не лінилося догодить Мерзлякові. Йому й город першому зорють, і дровець привезуть, і сінця для корови підкинуть, і поросят пару виділять — як могли догоджали. Новий голова на що був скупий, а й той ні в чому не відмовляв Мерзлякові: біс його зна, куди він завтра з портретом припреться!

Отак і жив Мерзляк, не тужив аж до смерті товариша Сталіна. До двадцятого з'їзду. Коли не тільки тов. Сталіну, а й Мерзлякові урвалося. Ніхто тепер йому першому не зоре город, не підкине дровець чи пару кабанчиків. Тож як не тужити за Сталіним? Як не писать анонімки? Тим більше що народ розсобачився — управи на нього немає.

Недавно підійшла черга пасти корів, а Мерзлякова корова взяла та й захворіла. То чого він має пасти?

Не вийшов.

А оклигала корова, вигнав на пашу, в череду, то пастухи її батогами з череди. Посміли б раніше отак?

Ну, Мерзляк і написав. На одного, що жене самогон, а на другого, що сіткою рибу ловить. Браконьєрствує. Хоч у самого дві сітки і шість ятерів.

Приїжджали, трусили, шукали. Знайшли не знайшли, а страху нагнали.

Ото так: знатимете, як зобижати Мерзляка! Мерзляк тихший води, нижчий трави, а за правду стане горою!

А портрет товариша Сталіна давно з божниці прибрав. Не порвав, не спалив — старанно замотав у целофан та на дно скрині й сховав.

Мерзляк все надіється, що на старе переміниться.

Мерзляк жде свого часу.